

ХРИСТО БОТЕВ

НАМЕСТО ПРОГРАМА

Част 0 от „Вестник „Дума на българските емигранти““

chitanka.info

Една от най-главните причини за неуспеха на нашите вестници, особено на тия, що са се издавали и издават отсам Дунава, е и тая, дето между програмата и съдържанието на всеки почти вестник, между обещанията и изпълнението на редакторите почти всякога е имало такава разлика, каквато има между мохамеданския рай и християнската мъка. Нашите редактори в програмите си обещаваха са златни гори на читателите си, но тутакси след тези обещания, след тези сладки и медени, вестникът им замязва на голо поле без цел, без характер, на кое наместо обещаните гори читателят вижда някакви си тръни, случайно накачени с безцветни дрипи от разни материи, приготвени за дреха на оголелия народ. И робът, който чака да му покажат враговете на неговото нравствено и политическо освобождение, да види помощ във вековната си инстинктивна борба срещу тях, вижда само пилинките в очите си увеличени в куб квадрат, а горите, що тежат на плещите му и възпират дишането му, означени с едни само точки. Тъй едни от враговете му се потулиха, други оставиха, а трети се дору показаха за негови приятели — за патриоти. Такъв е бил Всеобщият български вестник, който отначало докрай беше орган на някакви си млади чорбаджии; такъв стана Вестникът на волните българи, който избръщолевя най-сериозната страна на политическия ни въпрос с устата на един луд Див Дядо; такъв е и сега недоносеният изтърсак на нашите двигатели на пицеварението — политическия и книжовен вестник „Отечество“.

Този триумвират, който искаше да представя уж мненията и стремленията емиграционни, падна именно затова, защото нямаше нищо общо с емиграцията: първият бягаше от нея, вторий се смееше и подиграваше, а третий от височината на чорбаджилъка си дълбоко я презираше и презира, и всичко това ставаше от туй, че те служеха на някакви си партидки, кои нито народа познаваха, нито пък народът тях. Всяка от тях викаше, крещеше и проповядваше свобода, всяка насърчаше войводите и емигрантите и в същото време всички бягаха и никому ръка не подаваха; тъй щото думата „хъш“ беше станала дума за укор, за презрение, за недоверие, та тези, що имаха злочестината да я носят, теглеха крайни нужди, като не намираха нийде място за работа, или ако и да намираха, то със сигоранца, че трудът ще им е изяден...

Но „Народност“ и „Д[унавска] Зора“ умряха и погребяха се в самите си идеи, а „Отечество“, ако и да не е още погребано, за кое

тряба да благодари влиятелните си агенти, кои, по низкопоклонничество към патроните му, изпольгали са свят простаци, за да му съберат няколкостотин абонати — но и то е отдавна вече умряло и неговата мъчителна смърт е отвратителната категория, в която се намират „Право“ и „Турция“.

За да не падне и нашата „Дума“, ако ще би и в категорията на споменатите блаженопочивши средновекови рицари, ний ще се въздържим от всякакви обещания и като мислим, че съдържанието на първите два-три броя от вестника ни ще обясни и програмата му, възпираме се само да кажем нещо върху названието му — Дума на българските емигранти.

На последната нова емиграция, която от ден на ден се умножава с бежанци и изгнаници от вси слоеве на нашия народ, ний гледаме като на пръв гранитен камък, който се хвърли сред пладния връх голата тиква на тиранина, като на същ народен протест против общественото му положение между народите — дору и повече, нашият емигрант, като прав и законен наследник на класическия ни хайдутин, приел и упазил е завещаната борба с всичките му социални стремления, които са едни от най-хубавите черти на народния ни характер. Полякът люби и пролива кръвта си за всичко, що е полско, що говори езикът му — за магнати, за шляхта, за езуити. Българинът, напротив, каквато омраза храни против турчина, такава (може и по-дълбока, като е по-вета) и към чорбаджията и духовенството, тази непорината византийска воня, която продаде и съсипа народа, а днес носи на шия ключовете на неговите окови.

Който иска да се увери в това, нека вникне в смисъла на нашия хайдушки епос, нека припомни шопското, браилското и Дядовото-Николово въстание; за нас са доста отношенията на чорбаджийството отвъд и отсам Дунава към днешната емиграция и онези на народа и обратно. С какви трепетни надежди, с каква трогателна гордост се отзовава бедният народ към своите си прокудени синове, и каква антипатия показват неговите изедници — чорбаджиите и по-горното духовенство!

Сами сме били свидетели и сами на себе си сме изпитали това като пропагандист отвъд и емигрантин отсам Дунава... И то само ний ли? Колко други злочести проповедници се продадоха от тези народни пиявици, и колко други се укриваха и крият в народа! А тука, тука не

направиха ли ни вагабонти, шарлатани, чапкъни и всичко, що може да излезе из устата на едни баснословни невежи, каквито са нашите чорбаджии? Или бяхме глухи и слепи, та не видяхме техния пръст и в несполуката на Петрушанското събитие, и на решителните приготовления на Желя и Филипа Тотя. Нека ни възрази някой на това, с фактове, с живи фактове ще му избодем очите и ще му докажем, че несполуката ни не бе, че идеята за освобождение не е развита у народа, както мислят Ивановци и Стояновци, а частните тези ненародни препятствия. Собствено идеята за освобождение не е никога угасвала у народа и ако неговата емиграция днес за днес приутихна, то тя не е умряла и не спи, а се е сложила да си почине и отдъхне от несполуки и изново, с нови сили да се залови за работа и приготви за удари.

Ето с какви убеждения, с какви надежди и мисли ний разкриваме уста и викаме пред грозния час всеки емигрантин, всяка благородна душа, всеки свестен българин, който е оставил бащино огнище не за да промени едно робство на друго; викаме ги да издумама всичко, що се е набрало в гърди, в тези злочести четири години, да повдигнем въпроса на нравствено-политическата свобода и да се откликнем на страждущия народ, който зад расата и калимавката посяга връх чалмата на босфорския болван и гледа да ритне и едното, и другото. Откъм Дунава, белия Дунав, е чакал той някога си своите освободители от византийско иго, към Дунава и сега обръща очи! Затова ний трябва да се сплотим, да мислим, да думаме и да работим! Пък ако е имало досега ръка, коя да ни отбий или възпре ударите, то къса ще е вече да ни затули устата и прекъсне думата...

*И глас искрен благороден
в сърца отзив ще намери,
той е станал глас народен,
та врагът ще потрепери!...*

Издание:

Вестник „Дума на българските емигранти“, 1871

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.